

L'any 1996 marcà un canvi important en la vida política balear. Després de la caiguda de Gabriel Cañellas el juliol de 1995, obligat a dimitir per les sospites de corrupció en el cas *Túnel de Sóller* –pel qual fou jutjat posteriorment i no condemnat per la prescripció del delictes–, el va substituir Cristòfol Soler, el president que menys temps ha estat en el càrrec, onze mesos escassament: el juny de 1996 dimití després de constatar que no tenia ni tan sols el suport del seu grup parlamentari. Aleshores el poc conegut Jaume Matas –havia estat el número 6 a la candidatura autonòmica del PP per Mallorca a les eleccions de 1995– es posà al capdavant de l'Executiu. Quasi tothom el considerà en primera instància com un president de continuïtat, però durant l'estiu d'ara fa just dues dècades es començà a notar que volia ser diferent: “No seré la màscara de Cañellas”, va dir, rotund i desafiador.

Matas, diferent

El 14 de juny de 1996 Jaume Matas i Palou es convertí, en segona votació, en president del Govern. Durant aquell estiu demostrà que la seva obsessió era desmarcar-se tant com podia de Gabriel Cañellas i alhora instaurar una nova forma de fer política.

Des del primer moment el nou president dotà la presidència d'unes característiques força diferents. El seu cap de comunicació, Javier Mato, deia en aquelles dates a aquest setmanari que “ningú s'espera el que vindrà”. Evidentment no es referia al llegat negre de corrupció que després es va conèixer, i que s'originà en el segon Govern de Matas, el de 2007-2011. No. Advertia de la manera de comportar-se políticament del nou president. Imposà una activitat febril. Arribava al despatx a primera hora del matí, a vegades gairebé a la matinalda, i molts dies no se n'anava a casa fins al vespre, a vegades ben entrada la nit. Establí per primer vegada a les Illes estratègies polítiques –de comunicació, de propaganda, plans de feina, obres públiques per fer, etc.– que mereixien aquest nom i les posà totes en marxa al mateix temps. Quelcom desconegut fins aleshores. I sobretot instaurà una forma de fer basada en la contínua i massiva propaganda, cosa que era insòlita en la vida política illenca.

Vint anys de Matas

Fa dues dècades arribà sorprenentment a la presidència del Govern un poc conegut Jaume Matas, que es revelà com un tipus de polític trencador amb les formes tradicionals.

Reportatge de Miquel Payeras

No eren temps de Twitter, però el seu equip ja festejava internet com a eina de penetració social en benefici del president, encara que fos en una escala tan petita que avui en dia sembla ridícula, però és un indicador de la “modernitat” que reivindicava. De fet, en el seu

discurs d'investidura ja havia advertit que “vull pobles amb ordinadors, vull tecnologia, vull innovació”. El concepte de “modernitat” apareixia contínuament en el seu parlar. “Hem de ser moderns i oferir als turistes una millor protecció del territori”, deia. El GOB i l'esquerra el

Durant el seu primer Govern, Jaume Matas pareixia voler instaurar una nova forma de fer política.

el turisme i que ell l'impulsava al màxim. L'esquerra el criticava, però Matas, sense fer cas a res ni a ningú, aprovà la nova norma turística. També seguint la mateixa paraula màgica, *modernitat*, explicà que tots els municipis turístics de les Illes necessitaven posar-se guapos, millorar la imatge –tot el que fos imatge el tornava boiet– i oferir als visitants un aspecte, per suposat, “més modern”. Així va néixer el Pla Mirall, una inversió com mai no s'havia vist a les Illes. Es tractava d'un programa d'embelliment de totes les zones i municipis turístics de les Balears, que suposava la inversió de 37.000 milions de pessetes fins a començaments de 1999. Una doblurada per a un Govern que el 1996 va tenir una previsió de despesa total de 340.000 milions. Tot era poc per a Matas per intentar atreure cada cop més i més turistes, tal com desitjaven els empresaris hotelers. Fins i tot induí a la massiva compra d'espais rurals per al turisme residencial, que en la pràctica canvià l'ús del terreny rústic de molts indrets de les Illes. Bona part d'aquests compradors eren ciutadans alemanys. Foren els anys en què el diari sensacionalista germànic *Bild* parlava de Mallorca com un nou *land* d'Alemanya. El president defensava aferrissadament aquesta política perquè “és la millor inversió de futur”.

La gestió política es completava amb una contínua i massiva campanya d'anuncis de publicitat en els mitjans així com amb la massiva distribució de fotos de Matas entre els ciutadans. A més, a cada fira que anava –no se'n perdia cap– dotzenes d'assistents rebien una foto de mans del president, dedicada in situ. Tota persona que demanés audiència o coincidís en un acte oficial amb ell també rebia la fotografia amb l'autògraf. Cada diumenge apareixia en algun esdeveniment popular i repartia a tort i dret fotos amb la seva signatura. Mai no s'havia vist res semblant a les Illes. Els seus dos antecessors tenien un cap de comunicació que bàsicament es dedicava a facilitar la feina als perio-

distes. Matas creà una oficina completa de propaganda i màrqueting, molt ben dotada de personal i recursos, per popularitzar tot el que feia el Govern i molt especialment per popularitzar-lo a ell mateix.

El canvi cap a l'anticatalanisme

Al llarg de 1996 Matas i el seu equip aconseguiren enlluernar molts observadors, que veien en el nou president una forma de fer política a la fi allunyada dels modes carrinclons de Gabriel Cañellas. Fins i tot associacions habitualment crítiques amb les polítiques que havia desenvolupat el PP des de 1983 –any de creació de l'autonomia– se sentiren seduïts pel cap de l'Executiu. Ell sabia seleccionar el missatge que enviava a cada sector. Si parlava amb gent de la cultura es mostrava informat sobre literatura i art. Si l'interlocutor provenia del món catalanista assegurava amb tota la rotunditat que era defensor de la unitat lingüística del català i de la seva normalització. Si parlava amb ecologistes asseverava que la protecció del territori era una prioritat... Fins i tot festejava amb posicions ideològiques liberals progressistes, rememorant el seu avi, el qual, segons ell mateix contà en una entrevista amb EL TEMPS aquell 1996, fou republicà i hagué d'exiliar-se durant la Guerra Civil a bord d'un petit vaixell que fou interceptat per una nau de guerra de la Itàlia feixista. De resultes d'això, el tancaren en un camp de detenció de polítics d'esquerres italians en el qual féu amistat amb el socialista Sandro Pertini –posteriorment president de la República italiana, entre 1978 i 1985–, amb qui compartia llargues hores jugant a escacs amb pedres.

Tot canvià radicalment pocs mesos després. El febrer de 1997 Matas féu un viatge oficial a València. El primer que duia a terme. Allà fou rebut amb tots els honors per Eduardo Zaplana, l'esposa del qual era cosina de Maite Areal, la dona del president balear. Els dos polítics es coneixien –segons contà el

criticaven perquè asseguraven que les seves Directrius d'Ordenació Territorial –les DOT, una llei marc urbanística que aprovà a finals de legislatura– eren pura propaganda sense bessó proteccionista. Ell ho negava i en una conferència a Madrid arribà a dir davant dels periodistes que “a pesar que sé que em pot costar les eleccions, seguiré endavant i aprovaré les DOT, costi el que costi i pesi a qui pesi”. Pesà molt a Cañellas, el qual, en desacord amb la política proteccionista del president, dimití de diputat el febrer de 1999 per fer el màxim mal possible al PP de Matas a les eleccions del juny següent.

La “modernitat” també li serví d'excusa per aprovar una Llei turística que satisfieia les empreses hoteleres i dirigia gairebé tota l'economia illenca cap al sector. “Hem de ser realistes”, deia el president, volent dir que allò que donava per viure a la majoria social era

EFE

→ mateix Matas en aquella entrevista— de trobar-se en els poc freqüents actes familiars que els havien reunit des de que es casaren amb les respectives mullers, però no mantenien cap relació especial. Tanmateix, quan es trobaren de bell de nou, tots dos com a caps d'executius autonòmics conservadors en una Espanya en la qual el març de 1996 José María Aznar havia arribat a la presidència del Govern central, veieren tot el potencial que podria tenir una aliança fàctica entre els dos governs. I a més el mallorquí se sentí fortament emmirallat per l'exuberant personalitat del cartagener. Aquells dies a València el feren canviar la seva estratègia a les Balears. Possiblement fou també el moment en què començà a fantasiejar amb un futur polític esplendorós a la *Villa y Corte* de la mà del seu nou amic de l'ànima, Zaplana, per a la qual cosa la presidència de la Comunitat Autònoma de les Balears n'havia de ser el trampolí.

En tornar a Palma ja no era el mateix Matas de 1996. Assumí l'actitud anticatalanista de Zaplana i si bé no arribà mai a les mateixes pràctiques del president valencià, es mostrà des d'aleshores enfrontat a tot el que fos la normalització. És més, es barallà força amb l'Obra Cultural Balear i adoptà la línia clàssica del canyellisme—de Cañellas— de no fer res a favor del català i de posar tants entrebancs com pogué per evitar que la normalització avancés una sola passa.

Pel que fa a altres àmbits, com la reivindicació de millores del finançament autonòmic de les Illes o la protecció territorial, si l'any 1996 hi havia hagut en Matas algun fons de convicció, a partir de la tornada de València s'esvaí totalment. A partir d'aleshores substituï la ideologia per la propaganda, la polí-

L'amistat amb Eduardo Zaplana (imatge del costat) marcà Jaume Matas fins al punt que li va fer canviar d'estratègia a les Illes. El seu pas per Madrid com a ministre de Medi Ambient (imatge de sota) canvià Matas, i en tornar a governar les Illes féu una gestió que encara ara el fa passar pels jutjats.

tica pel màrqueting i els principis pels eslògans.

El seu únic objectiu era guanyar, com fos, les eleccions autonòmiques de 1999, per així poder projectar-se amb més força cap a Madrid. Però malgrat que el PP en efecte fou el partit més votat, no assolí la majoria absoluta. Unió Mallorquina s'alià amb el PSOE, PSM, Esquerra Unida i el Pacte d'Eivissa per forjar el primer Pacte de Progrés.

Matas quedà a l'oposició, però no tirà la tovallola. Gràcies al contacte amb Zaplana fou nomenat (2000) ministre de Medi Ambient del Govern amb majoria absoluta d'Aznar. A partir de llavors tot tornà canviar i quan fou de bell nou president illenc (2003-2007) els seus objectius ja eren uns altres, per mor dels quals encara ara arrossega la seva presència pels jutjats de Palma. Però això ja és una altra història, diferent a aquella que es començà a forjar ara ha fet vint anys. ●

EFE